Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2021-00636

POL-30 Wong Hämäläinen Anna-Mari(UM), Kuosmanen Marja(UM)

28.05.2021

Asia
Ulkoasiainneuvosto (kauppa) 20.5.2021

Kokous
Ulkoasiainneuvosto 20.05.2021

EU:n ulkoasiainneuvoston kauppaministerikokouksessa 20.5. aiheina olivat neuvoston päätelmät kauppapolitiikan tarkastelusta, Maailman kauppajärjestö WTO:n ministerikokoukseen valmistautuminen sekä EU:n ja Yhdysvaltojen väliset kauppasuhteet. Lisäksi kuultiin julkisten hankintojen kansainvälisen instrumentin valmistelusta (IPI) sekä tilannekatsaukset teräksen suojatoimista ja EU–Mercosur-sopimuksesta. Ministerit keskustelivat WTO:n pääjohtaja Ngozi Okonjo-Iwealan kanssa lounaalla sekä kävivät videokeskustelun Yhdysvaltojen kauppaedustaja Katherine Tain kanssa.

Kauppapolitiikan tarkastelua koskevista neuvoston päätelmistä ei päästy sopuun. Suurimmat erimielisyydet jäsenmaiden välillä liittyivät suhtautumiseen kauppapolitiikkaan yleensä, avoimuuden ja strategisen autonomian väliseen tasapainoon, kysymykseen Pariisin sopimuksesta oleellisena elementtinä kauppasopimuksissa ja Mercosur-sopimuksen kirjaamiseen päätelmissä.

WTO:n ministerikokous (MC12) ei saa epäonnistua, ja siihen on asetettava rajallinen määrä tavoitteita. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti kalastustukien reformineuvotteluihin, kauppaan ja terveyteen, WTO:n uudistamisen työohjelmasta sopimiseen ja maatalouteen. Myös TRIPS-poikkeus nousi esiin keskustelussa.

EU-Yhdysvallat kauppasuhteet ovat kehittyneet myönteisesti. Kauppariitojen ratkaisussa on edistytty, vaikka lopullinen läpimurto vielä puuttuu. Huippukokous kesäkuussa voi antaa vauhtia yhteistyön kehittämiselle, mm. luomalla kauppa- ja teknologianeuvosto.

1. Lainsäädäntöhankkeet: Julkisten hankintojen vastavuoroisuusinstrumentti (IPI)

Kuultiin julkisten hankintojen instrumenttiin (IPI) liittyvistä valmisteluista. Esillä on ollut tasapainon löytäminen toisaalta instrumentin antaman vipuvarren eli kolmansien maiden julkisten hankintojen markkinoiden avaamisen ja toisaalta hankintayksiköille koituvan hallinnollisen taakan lisääntymisen välillä.

2. Neuvoston päätelmät kauppapolitiikan tarkastelusta

Todettiin, ettei neuvoston päätelmistä ollut päästy yhteisymmärrykseen. Jäsenmaita jakaa kolme pääasiaa: yleinen suhtautuminen kauppapolitiikkaan ja viittaus avoimeen strategiseen autonomiaan, Pariisin sopimus olennaisena elementtinä kauppasopimuksissa ja viittaus Mercosur-sopimukseen.

Korostettiin avoimen, reilun ja sääntöpohjaisen kauppapolitiikan tärkeyttä. Avoimuus on EU:n voimavara, taloudellisen vahvuuden ja geopoliittisen vaikuttavuuden lähde. Avoin kauppa auttaa taloutta elpymään ja luo työpaikkoja niin EU:ssa kuin kumppanimaissa. Komission tavoitteena kauppapoliittisessa tiedonannossa oli uusi suunta EU:n kauppapolitiikalle keskipitkällä aikavälillä. Tiedonannosta on saatu myönteistä palautetta jäsenmailta, parlamentaarikoilta, kauppakumppaneilta ja sidosryhmiltä. Komissio uskoo saavuttaneensa oikein tasapainon tiedonannon kolmen pilarin (avoimuus, kestävyys, määrätietoisuus) välillä.

Keskustelussa korostettiin avoimuutta ja avointa strategista autonomiaa, sekä toisaalta samalla huomion kiinnittämistä kestävyyteen ja määrätietoisuuteen epäreilujen kauppakäytäntöjen torjumisessa. Esiin tuotiin myös kahdenvälisen agendan tärkeys WTO:n ohella. Mercosur-sopimuksen osalta tuotiin esiin kestävän ja arvopohjaisen kauppapolitiikan merkitys. Toisaalta katsottiin, että kauppapolitiikan on kontribuoitava mm. kestävään kehitykseen, mutta kauppapolitiikalla ei voida kompensoida muilla sektoreilla tarvittavia toimia. Tuotiin esiin Pariisin sopimus elementtinä toisaalta tulevissa, laajoissa kauppasopimuksissa, toisaalta meneillään olevissa neuvotteluissa.

Suomi piti harmillisena sitä, että eri jäsenmaiden näkemyksiä tasapainoisella tavalla heijastavasta tekstistä ei ollut päästy yhteisymmärrykseen. Kauppapolitiikka ei yksinään ratkaise kaikkia ongelmia, vaan tarvitaan myös vahvaa teollisuus-, kilpailu- ja innovaatiopolitiikkaa. Neuvoston päätelmien suhteen avoimuus on avainasemassa. Avoin strateginen autonomia on oikeutetusti keskeinen ja olennainen elementti komission tiedonannossa, kun etsitään keinoja talouden elpymiseen. Toinen tärkeä asia on EU:n kyky neuvotella ja päättää kauppasopimusneuvotteluita. Kauppasopimuksia tarvitaan ja tämän olisi heijastuttava neuvoston päätelmissä kunnianhimoisella tavalla. Aasian ja Latinalaisen Amerikan kasvualueet ovat tärkeitä sekä geopoliittisesti että taloudellisesti. Mercosur-sopimus tarvitaan myös siksi, että voitaisiin edistää kestävyyttä. Lopuksi Suomi vielä korosti sähköisen kaupan tärkeyttä.

3. WTO:n uudistaminen ja valmistautuminen seuraavaan ministerikokoukseen

Todettiin, että seuraava WTO:n ministerikokous (MC12) pidetään neljän vuoden tauon jälkeen. On varmistettava, että MC12 on menestyksekäs. Olisi keskityttävä rajattuihin lopputulemiin ja luotava perusta WTO:n uudistamiselle ja lopputulemille MC13:ssa.

Tärkeitä kokonaisuuksia ovat kalastustukien reformineuvottelut, joissa WTO:n pääjohtajan 15.7 koolle kutsuma ministerikokous on tärkeä etappi, kauppa ja terveys –teema, jossa kaikki siihen liittyvät osa-alueet tulisi saada osaksi keskustelua, WTO:n uudistamisen työohjelma sekä maatalous. Tulevat kuukaudet ovat oleellisia WTO:n työn ohjaamiseksi oikeaan suuntaan. Prioriteettien osalta on tarkoitus olla yhteydessä kaikkiin WTO:n avainjäseniin.

TRIPS-poikkeusta koskevassa keskustelussa on tarpeen saada tarkempi käsitys Yhdysvaltojen tekemästä ehdotuksesta ja siitä, miten se edesauttaa Covid-rokotteiden saatavuutta. Oleellista olisi vientikieltojen lopettaminen, jotta muutkin kuin EU veisivät rokotteita. Lisäksi tarvitaan lääketeollisuuden sitouttamista tuotantokapasiteetin parantamiseksi. EU on myös valmis keskustelemaan joustoista koskien pakkolisensointia.

Keskustelussa korostettiin WTO:n uudistamisen ja MC12:n lopputulemien sekä kalastustukien reformineuvotteluiden tärkeyttä. Myös kestävän kehityksen kysymykset nostettiin esille ml. ilmastoystävällisten tuotteiden kaupan helpottaminen ja muovit, ja edistystä sähköisen kaupan neuvotteluissa toivottiin. Maataloudessa kaivattiin toisaalta EU:lta joustavuutta ja kunnianhimoa toisaalta korostettiin oman maatalouden tukemista. Ratkaisun löytäminen riitojenratkaisun valituselimen tilanteeseen koettiin prioriteetiksi. Esillä olivat myös kauppa, terveys ja rokotteiden saatavuus.

Suomi ilmaisi puheenvuorossaan tuen WTO:n uudistamiseksi. EU:n proaktiivista roolia tarvitaan valmistauduttaessa MC12:en. EU:n johtajuus WTO:n vahvistamiseksi on tärkeää myös EU:n kauppaintressien kannalta. Yhteistyötä tarvitaan niin samanmielisten maiden kuin laajemmin WTO-jäsenistön kanssa. MC12:ssa olisi keskityttävä rajattuun määrään lopputulemia, ml. työryhmä WTO:n uudistamiseksi. Edistystä tarvitaan kaupassa ja terveydessä, kalastustukien reformineuvotteluissa ja riitojenratkaisujärjestelmän palauttamisessa toimivaksi. Myös kauppa ja ympäristöllinen kestävyys on prioriteetti. TRIPS-poikkeusta koskevan keskustelun osalta tarvitaan parempaa kommunikaatiota mediassa ja rokotetuotannon laajentamista.

4. EU–Yhdysvallat-kauppasuhteet

Katsottiin EU:n ja Yhdysvaltojen kauppa- ja investointisuhteiden syventyneen Bidenin hallinnon aloittamisen jälkeen. Kuultiin komissaari Dombrovskisin keskusteluista Yhdysvaltojen edustajien kanssa. Viimeaikaisista myönteisistä tapahtumista mainittiin Yhdysvaltojen tuki WTO:n pääjohtajan valinnalle, molemminpuolinen Airbus/Boeing-kiistan vastatoimien jäädyttäminen neljäksi kuukaudeksi, suostuminen sähköisten palveluiden verotusta koskevien neuvotteluiden käymiseen OECD:ssa, Yhdysvaltojen paluu Pariisin sopimukseen sekä sitoutuminen kauppa ja ilmasto -agendan käsittelyyn. Toivottavaa on, että erimielisyyksiä voitaisiin vähentää myös muissa kysymyksissä.

Keskustelussa ilmaistiin tyytyväisyys Airbus/Boeing-kiistan ratkaisemisen etenemiseen sekä edistykseen Yhdysvaltojen teräs- ja alumiinitullien (232-tullit) poistamisessa. Airbus/Boeing-kiistan vastatoimien jäädyttämisen aikana on neuvoteltava tiiviisti. Samalla on luotava uusia sääntöjä. Olisi löydettävä tasapaino, joka ottaa huomioon erilaiset tavat tukea lentokoneteollisuutta EU:ssa ja Yhdysvalloissa. Nähtiin mahdollisena, että sopimukseen voidaan päästä ennen 11.7. takarajaa. Terästä ja alumiinia koskevien ns. 232-tullien suhteen viitattiin EU:n ja Yhdysvaltojen liittolaisuuteen ja turvallisuuskumppanuuteen. Ongelma on maailmanlaajuinen ylikapasiteetti. Tästä pyritään saamaan yhteinen näkemys vuoden loppuun mennessä. EU odottaa Yhdysvaltojen poistavan 232-tullit EU:n teräs- ja alumiinituotteilta mahdollisimman pian tai viimeistään vuoden loppuun mennessä. Komissio on keskeyttänyt EU:n vastatoimien toisen osan toimeenpanon, jonka oli määrä tapahtua kesäkuun alussa. Näiden tullien voimaantulo kaksi viikkoa ennen huippukokousta olisi antanut väärän signaalin. Keskeyttäminen on voimassa enintään kuusi kuukautta, mutta voidaan harkita lyhyempääkin aikamäärää.

Huippukokoukselta odotettiin uutisia kauppakiistojen ratkaisun edistymisestä. Huippukokous on myös mahdollisuus vahvistaa yhteistyötä sekä luoda kauppa- ja teknologianeuvosto. Siinä käsiteltäisiin mm. standardeja ja nousevia teknologioita. Muita teemoja ovat kauppa ja ilmasto –tematiikka, vihreä transatlanttinen asialista sekä WTO:n uudistaminen ml. sen riitojenratkaisu ja valituselin. Lisäksi on jatkettava vuoropuhelua Kiinasta, sen vaikutusvallasta ja kauppakäytännöistä, joilla voi olla vaikutuksia eurooppalaisiin talouksiin. Lisää työtä vaaditaan kauppakiistojen ratkaisemiseksi ja Yhdysvaltojen *Buy American* -politiikan suhteen. Sääntely-yhteistyön lisäämistä kannatettiin.

Suomen puheenvuorossa ilmaistiin tyytyväisyys myönteiseen kehitykseen suhteissa ja rakentavaan vuoropuheluun Yhdysvaltojen hallinnon kanssa, joskin sen ajattelua pitäisi tuntea paremmin ja yhteydenpitokanavia parantaa, jotta yllätyksiltä vältyttäisiin. Kahdenväliset kauppakiistat tulisi

ratkaista ja pitäisi keskittyä myönteiseen asialistaan. EU:n uusien vastatoimien keskeyttäminen antaa Yhdysvalloille selkeän viestin EU:n yhteistyöhalusta. Toivottavasti tämä myönnytys auttaa löytämään pysyvän ratkaisun niin teräs- ja alumiinitulleihin kuin Airbus/Boeing-kiistaan. Teräksen ylikapasiteetin suhteen huolenaiheemme ovat samoja kuin muillakin. EU:n ja Yhdysvaltojen voimien yhdistäminen ylikapasiteetin vähentämiseksi ja molempien kriittisen teollisuuden säilyttämiseksi on myönteistä. Suomen näkökulmasta haluaisimme nähdä edistystä vihreän asialistan suhteen. Sillä on paljon potentiaalia. Sääntely-yhteistyötä tulisi vahvistaa. Tuleva huippukokous on mahdollisuus viestiä, että transatlanttiset siteet ovat vahvoja. Kauppa- ja teknologianeuvoston perustaminen nähtäisiin kernaasti yhtenä kokouksen lopputuloksista. Toivottavasti tulevaisuudessa voimme keskittyä enemmän yhteisiin etuihin sen sijaan, että käsiteltäisiin eriäviä näkökantoja.

5. Muut asiat

Muissa asioissa todettiin **teräksen suojatoimien** toimineen tähän asti toivotulla tavalla. Komissio tarkastelee toimien mahdollista jatkamista kesäkuun jälkeen, tarkoitus on esitellä ehdotus jäsenmaille kesäkuun alussa. Todettiin, että päätöksen suojatoimien jatkamisesta olisi oltava WTO:n sääntöjen mukainen ja kuultiin jatkamiseen liittyvistä haasteista. Kuultiin **EU–Mercosur** -sopimukseen liittyvistä lisätoimista, joilla vastattaisiin kestävää kehitystä ja ympäristöä koskeviin huoliin.

6. Epävirallinen lounaskeskustelu WTO:n pääjohtaja Ngozi Okonjo-Iwealan kanssa

Ministerit kävivät epävirallisen lounaskeskustelun WTO:n pääjohtaja Ngozi Okonjo-Iwealan kanssa. Esillä olivat muun muassa kauppapolitiikan ja WTO:n rooli, kehitysmaiden erityis- ja erilliskohtelu, kauppa, terveys ja rokotteet, kalastustukien reformineuvottelut, maatalouskysymykset sekä WTO:n uudistaminen ja riitojenratkaisujärjestelmä. **Suomi** tiedusteli Yhdysvaltojen sitoutumisesta WTO:n uudistamiseen.

7. Keskustelu Yhdysvaltojen kauppaedustaja Katherine Tain kanssa

Ministereillä oli epävirallinen videokeskustelu Yhdysvaltojen kauppaedustaja Katherine Tain kanssa ajankohtaisista kauppapoliittisista kysymyksistä. Keskustelussa esillä olivat muun muassa Yhdysvaltojen presidentti Bidenin hallinnon kauppapoliittinen ajattelu, kauppapoliittisten kiistojen ratkaiseminen, Yhdysvaltojen ja EU:n yhteinen johtajuus, WTO:n uudistaminen ja tuleva ministerikokous, Kiina-suhteet sekä EU:n ehdotus kauppa- ja teknologianeuvoston perustamisesta.

Suomi nosti esille teknologia- ja innovaatioyhteistyön mahdollisuudet. Elementit yhteistyölle ovat olemassa ja tässä yhteydessä tulisi myös pohtia, miten tuottavuutta voidaan skaalata sekä Yhdysvalloissa että EU:ssa.

Suomen edustajat

Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari sekä virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	kauppapolitiikka, UAN Ulkoasiainneuvosto, WTO, WTO ministerikokous, Yhdysvallat
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM